

Home Aktuální číslo Kultura Literatura Politika Komentáře Blogy Téma Civilizace Offline Akademie Klub LtN VTC [Hledat](#)

Radomír D. Kokeš: „Není pravda, že současný hollywoodský film je vyprázdněný“

Pondělí, 29 Červen 2015 13:13 KATEŘINA NECHVÍLOVÁ Rozhovory

Log In 0 0   1

[Přihlásit se](#)

Minulý týden jsme uveřejnili zprávu o knize [Rozbor filmu](#), jejímž autorem je Radomír Douglas Kokeš. Originální způsob, jímž tento soustředěný cinefil na film pohlíží, rozhodně stojí za pozornost minimálně všech ostatních cinefilů (poznámka pro necinefil: cinefil = milovník filmu).

Pamatujete si, kdy u vás nastal zlom a z filmového fanouška se stal analytik?

Popravdě doufám, že takový zlom nikdy nenastal. Pokud pod fanouškem chápeme povrchního fundamentalistu, zpravidla se kmitavě pohybuje jen na dvoupólové názorové ose „boží“ a „hovadina“, případně „zábava“ a „nuda“, pak takovým fanouškem jsem – alespoň chci věřit – nikdy nebyl. Pokud ale pod fanouškem budeme chápat spíše milovníka filmu, cinefila obdivujícího možnosti filmu jako umělecké formy, možnosti filmu jako členité soustavy významů či možnosti filmu coby nástroje nečekaně účinné manipulace s divákovými pocity během sledování, pak ve všech těchto případech považuji za optimální, aby filmový analytik takovým fanouškem vlastně nikdy nepřestal být. V opačném případě se totiž filmy stanou jen nástrojem předvádění vlastních intelektuálních dovedností, což kinematografii, čtenářům a vlastně ani autorům těchto textů nemá čím prospět a takový člověk by měl změnit práci. Nejlepší filmoví analytici, s kterými jsem se setkal, jsou oddaní filmoví nadšenci a cinefilové, pro něž rozebírání filmů znamená nástroj porozumění filmům a účinkům, které vyvolávají. Filmoví diváci, s nimiž se setkávám a dávám do řeči v kině nebo na festivalech, ale i mnozí noví studenti na mé domovské katedře filmové vědy se mi na druhou stranu občas svěřují s názorem, že rozbor filmům ubližuje a zbavuje je pomyslného kouzla.

To si dovedu představit. Když zjistíte, že kouzlo je trik, změni to váš vztah k němu. S filmem to může být podobné. Nebo ne?

Ve své knize se snažím prokázat, že tomu tak není, že rozbor filmu nikdy nemůže vztah ke kinematografii zničit. Může ho pouze obohatit a prohloubit, stejně jako může obohatit a prohloubit schopnost sdílet zkušenosti s filmy. Čím přesněji budete schopni sobě i svým přátelům při diskuzi o zhlédnutém filmu vysvětlit, proč vás tak uhranul nebo znechutil, tím konkrétnější váš vztah k filmu bude a tím víc se o něm nakonec dozvíte i od ostatních. Být filmovým analytikem neznamená přestat být filmovým fanouškem, nýbrž být filmovým fanouškem z mnohem určitějších důvodů, kdy okouzlení je obohaceno o vědění – a kdy čím víc toho víte, tím rozmanitější množství filmů z různých důvodů oceníte. A pokud jde o mě jako analytika, šlo o dlouhodobý proces, na jehož počátku stál zřejmě *Jurský park*. Viděl jsem ten film tehdy jako jedenáctiletý capart v kině osmatřicetkrát, aniž by mě přestal bavit. Toužil jsem tehdy zjistit, jak toho film, který znám už nazpaměť, dosahuje. Neuměl jsem si klást správné otázky a neměl jsem správné nástroje, ale ta palčivá touha zjistit „proč“ mě od té doby nepustila – a definitivním „prokletím“ se pro mě stala ve chvíli, kdy jsem o pár let později objevil knihu *Rozhovory Hitchcocka s Truffautem*. S každým dalším rokem mám pocit, že miluji kinematografii a hledání odpovědi na analytické otázky víc a víc. Doufám, že mě to nepřejde.

Jaké filmy máte osobně nejradší?

Omlouvám se, na tuhle otázku zřejmě nedokážu odpovědět. Zkušenost mě naučila, že při změně perspektivy se mohou nečekaným objektem největší divácké a badatelské fascinace stát přesně ty filmy, u kterých máte nejprve dojem, že by kvůli nim měl Dante Alighieri dopsat desátý kruh pekla.

Jak je nejradší sledujete? Diváte se i přes počítač či přes mobil?

Napoprvé z projektoru na plátně nebo v televizi, pro následnou detailnější analýzu používám i počítač.

Jaký máte názor na pirátské stahování?

Ačkoli máme doma tisíce originálních DVD z celého světa, stejně mě vaše otázka svádí k pokrytectví (smích). Nejkulantnější odpovědí může být, že pirátské stahování je nedocenitelným nástrojem při rozšiřování znalostí: dostanete se k filmům, k nimž byste se jinak nikdy nemohla dostat, a to rozhodně ne z finančních důvodů (pokud pod finančními důvody nerozumíme, že neutrácíte desetitisíce za cestování po světových archívech, kde doufáte, že vám právě tu kopii promítnou či půjčí k rozboru na stříhacím stole).

Jak moc proměnila všeobecná dostupnost filmů na internetu filmové diváctví a fanouškovství?

Podle mě zásadně. Představte si, že jste okouzlena filmem noir a chcete si o něm zjistit co nejvíc (mnohý cinefil byl někdy okouzlen filmem noir). Zatímco ještě před patnácti lety byste byla šťastná, když byste v rámci videopůjčoven, knihoven, školních videoték a fanouškovské komunity dokázala sehnat dvacet filmů noir v nejisté kvalitě, v různých jazycích a druhy v bizarních kolorovaných verzích, dnes bez větší námahy během jednoho dne s rychlým internetem nastřádáte na disku sbírku dobrých dvou stovek noirů. Co

může být důsledkem takové změny? Dřívější stav vedl k tomu, že i nejjednodušší mladý cinefil viděl dvacet noirů, přečetl si všechny dostupné informace o noirech, které tu dvacítky zařadily do širších souvislost a přesunul se k sovětské montážní škole, poetickému realismu, k neorealismu, k novému hollywoodskému filmu, hororům třicátých let a hongkongské akční škole osmdesátých a raných devadesátých let. Situace byla vždycky podobná, přičemž omezený byl i okruh dostupné kontextové literatury – několik přehledových dějin filmu, časopisy Cinema, Film a doba i sporadicky vycházející Cinepur, stále dost omezená a nepřehledná nabídka textů na internetu, znala jste ji horem spodem. Jinak řečeno, měla jste tehdy i s velkým západem relativně povrchní vědění o velmi široké oblasti hnutí, tvůrců a filmů. Dneska jen sledováním těch dvou stovek noirů strávíte obrovské množství času, okamžitě máte k dispozici k legálnímu i nelegálnímu stažení stovky článků, desítky knih, několik českých diplomek. Pokud jste opravdu zapálená, máte i jako pouhý fanoušek na dva roky vystaráno a o noiru víte vše, ale víte kulové třeba o montážní škole, poetickém realismu, neorealismu či hongkongské akční škole. Jinými slovy, máte relativně hluboké povědomí o mnohem užším okruhu kinematografických fenoménů – a pedagogové na vysokých školách si pak trhají vlasy, že jste možná viděla o dvě stovky víc noirů, o pět stovek víc japonských anime a o tisícovku víc obskurních hororů, ale neviděla jste a vlastně ani nikdy neslyšela o tom, co oni ještě pořád považují za společný kulturní základ. Pirátské stahování tedy bez ohledu na právní důsledky či dopad na ekonomické rozložení současného filmového průmyslu především fatálně změnilo určitý typ fanouškovského vnímání. Když můžete okamžitě vidět bezmála cokoli, co uvidíte a proč? Mé hypotézy jsou ale spíše induktivní, založené na vlastní zkušenosti. Bylo by třeba provést rozsáhlý výzkum, kdy navíc Česká republika představuje relativně specifický prostor.

Kam směřuje současná mainstreamová kinematografie? Jaké tendence ve filmových vyprávěních hollywoodského typu sledujete?

Marvelovskému studiu se skutečně podařilo na poli kinematografie přijít s naplánovaným modelem sbíhavého vyprávění a utváření fikčního vesmíru, který nemá v dějinách filmu obdoby a je vzrušující ho sledovat. V dalších ohledech ale zůstává hollywoodská kinematografie v dobrém smyslu slova tradiční: ozvláštňuje způsoby vyprávění i působení na diváka stále v rámci relativně širokých mantinelů klasické kinematografie. Podívejte se na filmy Christophera Nolana nebo na posledního Šíleného Maxe. Vzbuzují vášnivě diskuze o progresivnosti a originalitě, a zároveň vydělávají stamiliony dolarů a sbírají velmi pozitivní hodnocení napříč rozmanitými kritickými tábory. Dovolíte-li mi zjednodušení - kdyby byly progresivní a originální, jak se tvrdí, těžko by se jim to mohlo podařit. Skutečně progresivní díla vzbuzují vlny nenávisti a skutečně originální filmy čelí nepochopení. Na filmech Christophera Nolana i na Šíleném Maxovi: Zběsilé cestě je fascinující zejména to, jak vyvolávají silný dojem estetického ozvláštňování, aniž by obětovaly úsilí o srozumitelnost a vedení pozornosti diváka krok za krokem. Není ale pravda, že současný hollywoodský film se v recyklaci sebe samotného požívá zevnitř, protože každý rok se objeví dost strukturálně vzrušujících filmů, jen se proměňují úrovně ozvláštňování, jak tomu bylo vždy. Fakt, že má film jednoduchý či nepravděpodobný příběh, nevylučuje ozvláštňování v rovině struktury zápletky (Memento, Počátek), v rovině jeho postupného zprostředkování divákovi (Šestý smysl, Prokletý ostrov), ve výstavbě fikčního světa (Avengers, Jurský svět) nebo v práci s možnostmi filmového média (Hacker). To je ostatně teze analytické knihy o současném filmu, kterou právě píšu. Současný hollywoodský film není až na odchylky beznadějně vyprázdňný (jak by si chtěli myslet skeptici) ani revolučně progresivní (jak by si chtěli myslet těšitelé), ale právě proto je hollywoodskému filmu jako způsobu vyprávění už skoro sto let, během nichž jen všechny odchylky pohltil a rozšířil pole své působnosti.

Vaše kniha Rozbor filmu na mě působí velmi příjemně srozumitelně. Ráda bych věděla, jestli takové zesrozumitelnění chápete jako zjednodušení, a tím pádem částečně i jako zneřehňování?

Těší mě, že to říkáte, usiloval jsem o srozumitelnost – a to i proto, že je příliš mnoho akademických článků a knih, které si píšou autoři spíše sami pro sebe než pro své čtenáře, o nichž mají jen mlhavou představu, pokud nad nimi vůbec uvažují. Je ovšem rozdíl mezi srozumitelností a banalitou výkladu. Ten druhý dělá ze čtenáře pitomce a často za zdánlivě sofistikovaným jazykem skrývá informaci, že tráva je zelená. První se snaží čtenáře krok za krokem vést a rozvíjet tentýž způsob uvažování, kdy každá další kapitola je členitější a složitější než ty předchozí, aniž by si toho onen čtenář všiml. Právě tak jsem psal *Rozbor filmu*, který má poměrně pevně danou spirálovitou organizaci výkladu – přičemž některé věci bylo možné vysvětlit až později, ale to vyplývalo z logiky uspořádání knihy, a tak nebylo třeba „zneřehňovat“. Všechny moje texty mají lehce obsedantní architektonickou strukturu, přičemž cílem zpravidla bývá přesvědčivě a s maximální mírou přesnosti vyřešit nějaký jasně formulovaný badatelský problém – ovšem cílem *Rozboru filmu* bylo spíše provést čtenáře členitou budovou tak, aby měl krok za krokem pocit, že se v ní cítí jako doma.

Co může přinést popularizace filmové vědy?

Jsem přesvědčen, že každý film může být zajímavý, kladete-li si ty správné otázky. Pokud výsledkem mé i čtenářovy snahy bude zvýšení jeho schopnosti si takové otázky klást i na ně odpovídat, vnímám podobný popularizační účinek jako jednoznačné pozitivum.

Aktualizováno (Úterý, 30 Červen 2015 07:46)

[Přihlásit se](#)